

Рис. 1. Черга приватних автомобілів та вантажівок на перетин кордону через КПП Краківець. Автор фото: «Право на захист».

З середини березня 2022 року УВКБ ООН та його місцеві НУО-партнери «Право на захист» (R2P), «НЄЕКА» та «Десяте квітня» провели моніторинг кордонів на 30 пунктах пропуску між Україною та Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією та Молдовою. Прикордонні моніторингові групи надають інформацію, правову допомогу, консультації з питань захисту та соціальну підтримку людям, які виїжджають з України в пошуках захисту, або тим, хто повертається в Україну.

1. Переміщення

Рух на західному кордоні України (в'їзд та виїзд)

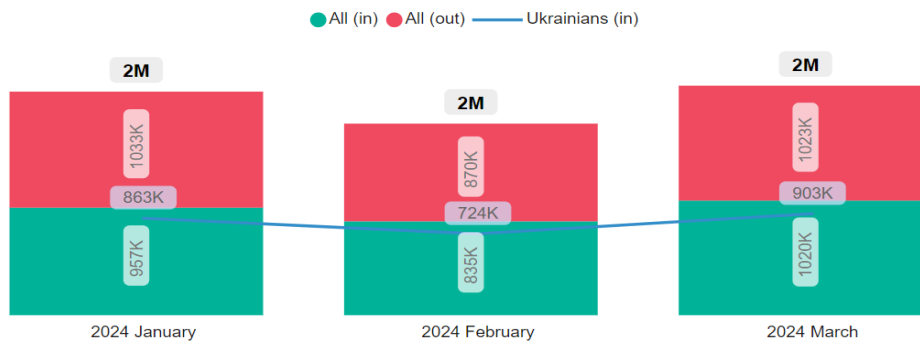

Рис. 2. Джерело: Дані з відкритого ресурсу Державної прикордонної служби України (ДПСУ) щодо кількості осіб, які перетнули кордон з Польщею, Словаччиною, Угорщиною та Румунією. Зазначимо, що ці дані не включають інформацію про кордон з Молдовою.

У березні 2024 року спостерігалось невелике зростання переміщень через кордон, чистий відтік склав три тисячі осіб. Хоча кількість виїздів все ще перевищує кількість в'їздів, чиста різниця значно менша, ніж у лютому (коли вона досягала 35 000).

2. ВИСНОВКИ МОНІТОРИНГУ НА КОРДОНІ

Інформація, отримана в ході індивідуальних інтерв'ю з людьми, які виїжджають з України, свідчить про помітне зменшення частки респондентів, які назвали причиною виїзду з України пошук безпеки за кордоном: із середньорічних 71% у 2022 році до середньорічних 43% у першому кварталі 2024 року.

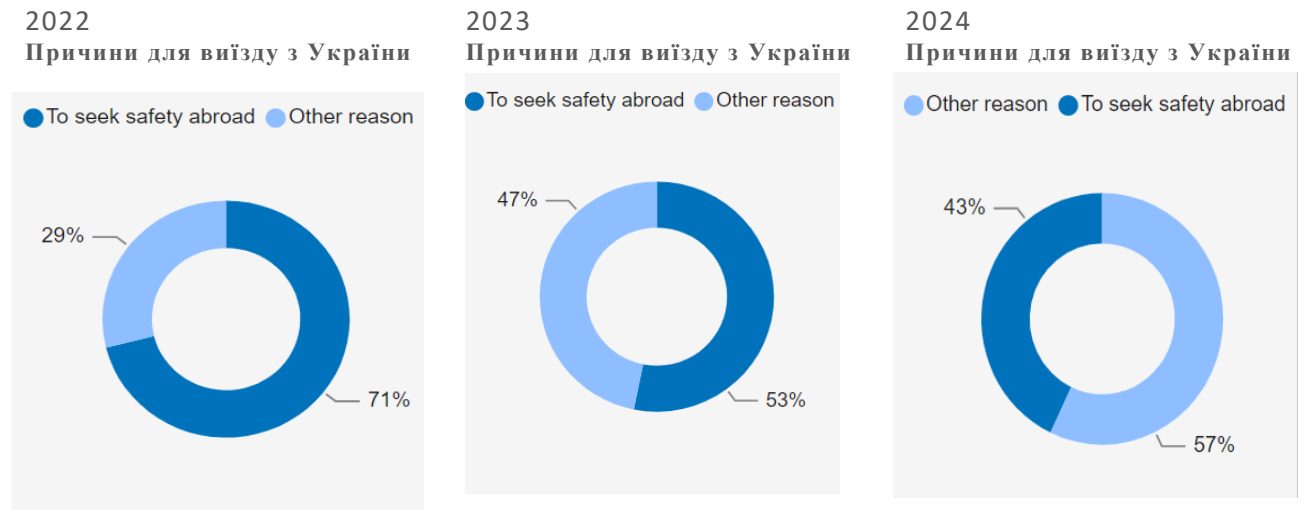

Рис. 3. Дані на основі моніторингу кордону УВКБ ООН за 2022, 2023 та 2024 роки.

Серед людей, які повертаються в Україну, у топ три місця призначення увійшли Одеська область (20%), Київська область (18%) та місто Київ (13%). П'ятірка найпопулярніших напрямків для в'їзду в Україну за останні шість місяців не змінилася.

Топ області для в'їзду

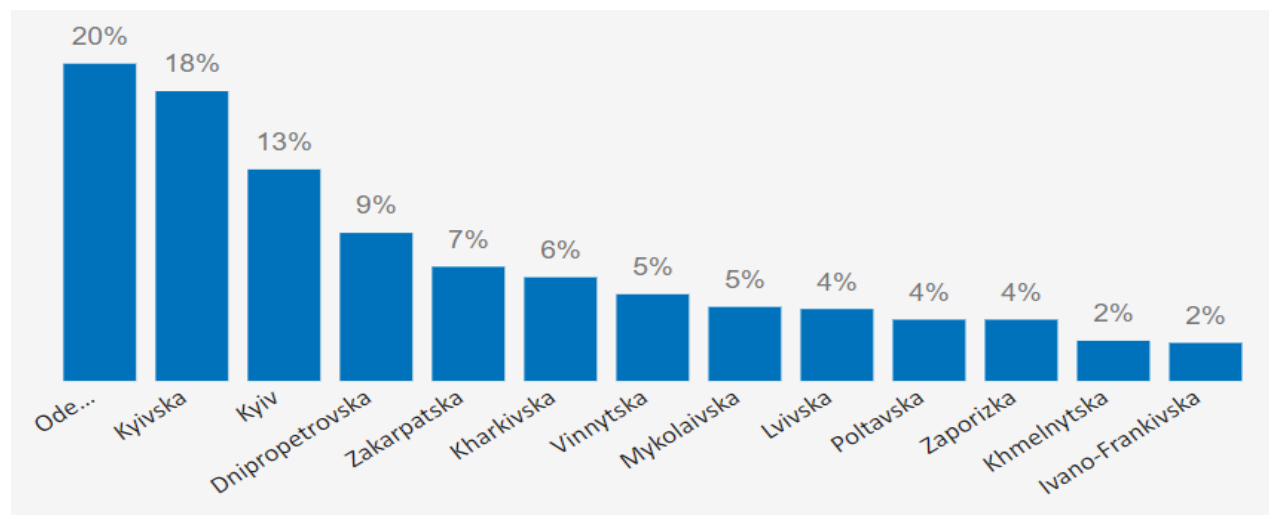
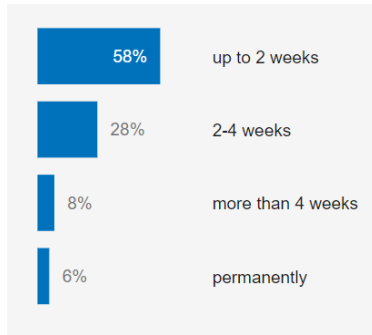

Рис. 4. Дані на основі моніторингу кордонів УВКБ ООН.

Аналіз намірів тих, хто повертається в Україну, демонструє суттєві зміни у передбачуваній тривалості перебування в Україні. В останньому кварталі 2023 року частка людей, які сказали,

Тривалість перебування

що приїдуть в Україну на короткий (до двох тижнів), середньостроковий (2-4 тижні), більш тривалий візит (більше чотирьох тижнів) або повернуться назавжди, були подібними. Частка тих, хто повідомив, що повертається назавжди, склала 19%. У першому кварталі 2024 року частка людей, які повідомили, що мають намір повернутися в Україну на постійне проживання, знизилася до шести відсотків опитаних, тоді як частка тих, хто повертається на період менше двох тижнів подвоївся (з 29% до 58%). Це можна пояснити триваючим впливом відсутності безпеки та ракетно-повітряних атак, а також змінами до законодавчих положень щодо призову та мобілізації.

Основними причинами повернення в Україну (незалежно від передбачуваної тривалості перебування) залишаються возз'єднання з родиною, догляд за родичами в Україні, перевірка майна та відсутність доступу до медичних послуг в країнах переміщення. Стабілізація ситуації з безпекою в районі їхнього походження випала з п'ятірки основних причин повернення, на які посилаються біженці, що повертаються.

Спостереження, отримані під час моніторингу кордону:

Публічні ресурси Державної прикордонної служби (ДПСУ) України:

- Постійно надходять повідомлення про спроби чоловіків призовного віку перетнути кордон поза офіційними пунктами пропуску як поодиночі, так і групами. Найчастіше такі випадки фіксуються в Одеській та Закарпатській областях.
- У ДПСУ повідомили, що вони запобігли факту торгівлі людьми з метою сексуальної експлуатації за участю матерів-одиначок, які перебувають у скрутному економічному становищі. У ДПСУ повідомили, що підозрюваного в торгівлі людьми затримано і тривають слідчі дії.

Моніторинг на місці:

- У зв'язку зі змінами у законодавстві перебування в п'ятикілометровій зоні вздовж кордону здійснюється за умови отримання дозволу відповідного прикордонного загону. Ці дозволи потрібні всім особам, які проживають у цій зоні або ведуть господарську діяльність у цій зоні, але не потрібні тим, хто має намір перетнути кордон для міжнародних поїздок. У результаті цих змін партнери з моніторингу кордону повідомляють про встановлення нових пунктів пропуску в цих прикордонних районах. Прикордонники, розміщені в цих пунктах пропуску, перевіряють документи та дозволи на перебування в контрольованих прикордонних районах. Партнери повідомляють про негативні наслідки для місцевого населення та для ВПО, не всі з яких знали про необхідність отримання такого дозволу.
- Протягом звітного періоду прикордонники відзначили збільшення руху з Одеської області до Молдови наприкінці березня, зокрема через посилення нічних обстрілів Одеської області. Спостерігачі помітили, що багато людей заявили, що вони мали намір залишитися в Молдові на короткий період часу, щоб відпочити та відновитись, враховуючи частоту нічних нападів і вплив, який це мало на добробут їхніх сімей і можливості для сну.

- Прикордонники продовжують спостерігати велику кількість матерів із синами віком 16-17 років, які виїжджають з України через побоювання призову на строкову службу, коли синам виповниться 18 років.
- Прикордонники продовжують повідомляти про те, що чоловікам призовного віку прикордонники відмовляють у виїзді з України через неповні документи, які підтверджують їх законне право на виїзд з України.
- Декілька сімей повідомили, що вони повертаються в Україну, оскільки їхні діти не змогли пристосуватись до ситуації в країні, куди вони переїхали, повідомляли про булінг у школі.

3. ДОПОМОГА УВКБ ООН, НАДАНА НА КОРДОНІ

Протягом звітного періоду партнери УВКБ ООН – «Право на захист», «НЕЕКА» та «Десяте квітня», здійснювали регулярні моніторингові візити до КПП на кордоні з Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією та Молдовою. Окрім моніторингу, партнери надали різні форми допомоги 1441 особі, у тому числі 1288 – консультування з питань захисту та 348 – правову допомогу, 70 осіб отримали соціальний супровід, 5 особам були надані транспортні послуги.

Примітка до методології

Кількість опитаних у березні 2024 року: 3216 (з них 66% жінок віком 18-59 років, 18% чоловіків віком 18-59 років, 7% жінок 60+ років, 9% чоловіків 60+ років та 3% осіб з інвалідністю).

У середині березня 2022 року УВКБ ООН розгорнуло групи для моніторингу кордону через місцевих НУО-партнерів для надання інформації та допомоги людям, які перетинають кордон із країнами ЄС (Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія) та Молдова. Ці групи надають правову допомогу, консультації щодо захисту та соціальну підтримку людям, які залишають Україну в пошуках міжнародного захисту або повертаються до країни.

Моніторингові групи з питань захисту проводять індивідуальні бесіди з людьми, які виїжджають та в'їжджають з України. Метою цих бесід є збір інформації про обставини особи, причини переїзду та її потреби у захисті. Методологія моніторингу кордону зосереджена на оцінці та реагуванні на потреби у захисті і гуманітарні потреби людей, які перетинають кордон між Україною та країнами ЄС і Молдовою. Метою проведення інтерв'ю та збору даних є надання необхідної підтримки, посилення заходів захисту та забезпечення благополуччя тих, хто перебуває в дорозі.

Результати моніторингу ґрунтуються на індивідуальних інтерв'ю з людьми, які перетинають кордон, як на в'їзд, так і на виїзд з України, а також на інших спостереженнях, зроблених групами з моніторингу кордонів.

